

Aspecte procedurale privind soluționarea contestației la executare

Judecător Oana Cătălina Ghiță
Conf. univ. dr. Daniel Ghiță

Procedure aspects regarding the solution given to the contestation of execution

As a procedure mean that is specific to the phase of the imposed execution, the contestation of execution presents some particular features concerning the competency of the judicial court charged with giving a solution to it, the delay into which it might be forwarded and the judicial procedure that is specific to it. These particular aspects do contribute to precisely outline the juridical modality of the contestation to execution, which still raises a lot of doctrine controversies

Key words: *contestation, execution, competency, delay, procedure, ways of attack*

Cuvinte cheie: *contestație, executare, competență, termen, procedură, căi de atac*

1. Elementele contestației la executare. Investirea instanței cu judecarea contestației la executare se face printr-o cerere de chemare în judecată, care trebuie să cuprindă toate elementele prevăzute de art. 112 C. proc. civ. (numele, domiciliul sau reședința părților, calitatea juridică a părților, obiectul cererii, arătarea motivelor de fapt și de drept pe care se întemeiază cererea, și a dovezilor pe care se sprijină fiecare capăt de cerere și semnătura).

Taxa de timbru pentru contestația la executare se calculează, potrivit art. 2 din Legea nr. 146/1997, cu modificările și completările ulterioare, la valoarea bunurilor a căror urmărire se contestă, sau la valoarea debitului urmărit, fără a putea depăși o anumită sumă, fixă, indiferent de valoarea contestată. În caz de admitere a contestației, în baza hotărârii irevocabile, taxa de timbru se restituie, la cererea părții interesate, de către organele financiare, integral sau proporțional, corespunzător admiterii în întregime sau în parte a contestației (art. 23 lit. c Legea nr. 146/1997). Taxa de timbru ce urmează a fi astfel restituită, nu poate fi inclusă în cuantumul cheltuielilor de judecată la care urmează a fi obligat intimatul¹.

În determinarea elementelor contestației la executare, va trebui să se țină seama de natura contestației, respectiv dacă este o contestație la executare propriu-zisă, o contestație la titlu, o contestație introdusă de o terță persoană sau o contestație prin care se solicită împărțirea bunurilor proprietate comună. Contestatorul are obligația să indice titlul în baza căruia se face executarea sau care se solicită a fi lămurit, și să depună toate înscrisurile de care înțelege să se folosească. În situația contestațiilor la executare promovate de persoane juridice, întemeiate pe dispozițiile Codul de procedură fiscală, cererea de chemare în judecată trebuie să fie însoțită de dovada achitării cauțiunii de 20% din cuantumul sumei datorată, în caz contrar cererea neputând fi înregistrată pe rolul judecătoriei.

2. Competența de soluționare a contestației la executare. Sub aspectul competenței materiale, instituția executării silite este reglementată de norme imperative, derogatorii de la dreptul comun, sediul materiei fiind reprezentat de dispozițiile art. 400 alin. 1 și 2 C. proc. civ. Potrivit alin. 1, art. 400 C. proc. civ.: "contestația se introduce la instanța de executare". Deși textul de lege nu prevede în mod expres, el se referă doar la contestația la executare propriu-zisă, căci în privința contestației la titlu, alin. 2 al aceluiași articol a prevăzut o competență distinctă. Potrivit art. 373 alin. 2 C.proc. civ., instanța de executare este judecătoria în circumscripția căreia se va face executarea, în afara cazurilor când legea

¹Tribunalul Tulcea, dec. nr. 278/1979, R.R.D. nr. 2/1980, p. 59

dispune altfel. Prin urmare, judecătoria este competentă material să soluționeze contestațiile la executare propriu-zisă, indiferent de valoarea contestată, dispozițiile art. 2 lit. b din C. proc. civ. referitoare la criteriul valoric, fiind inaplicabile în această materie².

În ceea ce privește contestația la titlu, alin. 2 al art. 400 a stabilit competența materială a instanței care a pronunțat hotărârea ce se cere a fi lămurită, astfel că, sub acest aspect, o cauză având un asemenea obiect poate fi soluționată în primă instanță, de judecătoria, tribunal, curte de apel sau de instanța supremă..

Reglementarea actuală a art. 400 C. proc. civ. introdusă prin O.U.G. nr. 138/2000, diferă de cea anterioară, care, în cuprinsul vechiului alin. 1 al art. 400, prevedea că toate contestațiile la executare - atât cele propriu-zise, cât și cele la titlu - sunt de competența instanței care a încuviințat titlul executor. Distincția reprezintă interes, deoarece textul nemodificat ducea la identificarea eronată, în practica unor instanțe, a instanței care a încuviințat titlul executor cu instanța care a investit hotărârea cu formulă executorie, adică prima instanță³.

În acest sens instanța supremă s-a pronunțat prin decizia civilă nr. 1739/23 martie 2003, nepublicată, într-un recurs declarat împotriva s.c. nr. 16/30 septembrie 2000 a Curții de Apel Târgu-Mureș, stabilind că, întrucât hotărârea ce se execută a fost pronunțată de Curtea de Apel și nu de tribunal, care a investit hotărârea cu formulă executorie, competența de soluționare a contestației la titlu aparține Curții de Apel.

Modificarea textului art. 400 și introducerea, prin O.U.G. nr. 138/2000, a dispozițiilor art. 400, alin. 2, a fost de natură să pună capăt erorilor în materie, referindu-se într-o formulare extrem de clară la "instanța care a pronunțat hotărârea ce se execută". Soluția adoptată de art. 400 alin. 2 C. proc. civ. este firească și se întemeiază pe împrejurarea că instanța care a pronunțat hotărârea este cea mai în măsură să clarifice eventualele ambiguități de interpretare, sau orice alt incident care se referă la "înțelesul, întinderea și aplicarea dispozitivului"⁴.

În situația reglementată de art. 400¹ C. proc. civ., potrivit căruia împărțirea bunurilor proprietate comună se poate face, pe cale incidentală, și în cadrul contestației la executare, competența materială de soluționare aparține tot instanței de executare, neexistând norme derogatorii de la dispozițiile art. 400 alin. 1 C. proc. civ.

Pentru aceleași motive, instanța de executare - judecătoria în circumscripția căreia se execută titlul executoriu - este competentă material să soluționeze o contestație la executare formulată de o terță persoană ce pretinde că are un drept de proprietate sau alt drept real asupra bunului urmărit, în temeiul art. 399 alin. 1, indiferent de valoarea bunului, și în acest caz, fiind irelevant criteriul valoric instituit de art. 2 C. proc. civ.

În situația în care titlul executoriu emană de la o instanță străină, punerea acestuia în executare, pe teritoriul țării noastre, este condiționată de recunoașterea efectelor hotărârii străine, pe calea procedurii de exequatur, reglementată de Legea nr. 105/1992 privind reglementarea raporturilor de drept internațional privat.

Competența de soluționare a unei contestații împotriva executării propriu-zise a unei astfel de hotărâri, încuviințată în prealabil de un tribunal român, aparține tot judecătoriei, ca instanță de executare. Dacă însă, se solicită explicitarea înțelesului, întinderii sau aplicării dispozitivului unei hotărâri străine, competența de soluționare revine instanței străine care a pronunțat-o, dacă nu există prevederi contrare într-un acord cu țara de origine. Instanța de

² Tribunalul Suprem, secția civilă, decizia nr. 36/1972; Curtea de Apel București, secția civilă, decizia nr. 3571/2000; Curtea de Apel Târgu Mureș, s.c. nr. 16/30 septembrie 2000 (nepublicată), casată prin dec. civ. nr. 1739/23 martie 2001 a C.S.J.

³ Curtea de Apel Târgu Mureș, s.c. nr. 16/30 septembrie 2000 (nepublicată), casată prin dec. civ. nr. 1730/23 martie 2001 a C.S.J.

⁴ I. Leș, *Tratat de drept procesual civil*. Editura All Beck, București, 2001, p. 912-913.

exequator română poate să lămurească doar propria hotărâre, prin care s-a soluționat cererea de încuviințare a executării hotărârii străine. Contestația la titlu privind dispozițiile civile cuprinse într-o hotărâre penală se soluționează de instanța penală care a pronunțat hotărârea ce se execută.

Cât privește contestațiile la executare propriu-zisă a unor titluri executorii care emană de la organe jurisdicționale, altele decât instanțele de judecată, cum ar fi tribunalul arbitral, acestea se vor îndrepta la instanța de executare, în timp ce contestațiile la titlu sunt de competența organului jurisdicțional care a pronunțat hotărârea. În cazul celorlalte titluri care nu provin de la organe jurisdicționale, contestația la executare, indiferent de forma sa (propriu-zisă sau la titlu), se introduce la instanța de executare⁵. Dacă însă, în cadrul unei contestații, instanța de judecată are nevoie de explicații și precizări, nimic nu îi interzice să solicite organului de la care emană titlul lămuririle necesare⁶ cu privire la înțelesul acestuia.

Competența materială de judecată a contestației la executare silită a creanțelor financiar-bugetare, atât propriu-zisă, cât și la titlu, aparține, conform art. 162 din Codul de procedură fiscală, instanței judecătorești competente, potrivit dispozițiilor art. 400 C. proc. civ., respectiv instanței de executare, adică judecătoriei.

Problema competenței teritoriale se ridică doar în legătură cu contestația la executare propriu-zisă întrucât, în privința contestațiilor la titlu, acestea se adresează întotdeauna aceleiași instanțe care a pronunțat hotărârea ce se execută. Din interpretarea coroborată a art. 373 și art. 400 C. proc. civ., reiese că tribunalele, curțile de apel și Înalta Curte de Casație și Justiție, sunt competente să soluționeze doar contestațiile la titlu, în timp ce judecătoriile sunt competente să judece atât contestațiile la titlu, când hotărârea executorie a fost pronunțată de ele, cât și toate contestațiile la executare propriu-zisă, fiind instanțe de executare.

Potrivit art. 373 alin. 1 C. proc. civ. hotărârile judecătorești și celelalte titluri executorii se execută de executorul judecătoresc din circumscripția judecătoriei în care urmează să se efectueze executarea, ori în cazul urmăririi bunurilor, de executorul judecătoresc din circumscripția judecătoriei în care se află acestea. Dacă bunurile urmăribile se află în circumscripțiile mai multor judecătorii, oricare dintre executorii judecătorești care funcționează pe lângă acestea este competent. De regulă, aceeași judecătorie este competentă teritorial să soluționeze ambele forme de contestații, însă există și situații când executarea se efectuează cu privire la un bun ce se află în circumscripția altei judecătorii decât cea care a pronunțat titlul executoriu, caz în care contestația la executare propriu-zisă este de competența instanței în a cărei rază teritorială se săvârșește executarea, iar contestația la titlu se adresează judecătoriei care a pronunțat hotărârea.

Competența teritorială de a soluționa o contestație la executare întemeiată pe dispozițiile Codului de procedură fiscală are instanța în a cărei circumscripție se află organul financiar care a emis sau a confirmat titlul executoriu, dacă se contestă titlul executoriu, și instanța în a cărei rază teritorială se află organul de executare, în cazul în care se contestă actele de executare sau refuzul de a îndeplini un asemenea act⁷. Dispozițiile legale mai sus-menționate stabilesc o competență teritorială exclusivă atât în privința executorului judecătoresc cât și a instanței de executare competente, nefiind admisibil ca părțile să se abată, în condițiile art. 19 C. proc. civ., de la regulile enunțate, convenind să încredințeze executarea silită unui executor judecătoresc din circumscripția unei altei judecătorii decât instanța de executare, în sensul art. 373 C. proc. civ., sau să investească cu soluționarea unei

⁵ C.D. Popa, A. Fanu-Moca, *Câteva considerații în legătură cu prevederile O.G. nr. 61/2002 privind colectarea creanțelor bugetare*, în *Curierul judiciar* nr. 1/2003, p. 144-146.

⁶ S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat de executare silită*, Editura Lumina Lex, 2001, p. 270.

⁷ **C.D. Popa**, *Executarea silită a creanțelor financiare bancare*, Editura Lumina Lex, București, 2000, p. 227-228.

contestații la executare o altă instanță, decât cea prevăzută de art. 400 C. proc. civ. Fiind vorba de norme cu caracter imperativ, încălcarea lor atrage nulitatea absolută, fiind nesocotită ordinea publică, potrivit art. 159 pct. 3, C. proc. civ., în sensul că pricina este de competența unei alte instanțe și părțile nu o pot înlătura.

3. Termenul de exercitare a contestației la executare. Prin O.U.G. nr. 138/2000 s-a introdus o reglementare nouă, cu privire la termenul de exercitare a contestației la executare, abandonându-se sistemul anterior al unui termen general, prevăzut în fostul art. 403 C. proc. civ., care, stabilea că se poate formula contestație la executare în tot timpul cât durează executarea, adică din momentul primului act de executare, până la momentul când aceasta este considerată finalizată, adică potrivit alin. 3 al art. 403, în vechea adnotare, până la momentul pronunțării încheierii pe care instanța de executare era obligată să o dea fără citarea părților, de îndată ce primea procesul-verbal de executare, constatând săvârșirea executării.

Prin art. 401 alin. 1 C. proc. civ., introdus prin O.U.G. nr. 138/2000, s-a stabilit un termen unitar de 15 zile pentru exercitarea contestației la executare, care începe să curgă de la data când: a) contestatorul a luat cunoștință de actul de executare pe care-l contestă sau de refuzul de a îndeplini un act de executare; b) cel interesat a primit, după caz, comunicarea ori înștiințarea privind înființarea popririi. Dacă poprirea este înființată asupra unor venituri periodice, termenul de contestație pentru debitor începe cel mai târziu de la data efectuării primei rețineri din aceste venituri de către terțul poprit; c) debitorul care contestă executarea însăși a primit somația, ori de la data când a luat cunoștință de primul act de executare, în cazurile când nu a primit somația sau executarea se face somație.

Principiul instituit de art. 401 C. proc. civ. este acela că termenul de 15 zile începe să curgă de la data când contestatorul a luat cunoștință de actul de executare pe care-l contestă, sau de refuzul de a îndeplini un act de executare, unii autori de specialitate⁸ apreciind că alin. 1 al acestui articol constituie, sub aspectul momentului de la care începe să curgă termenul de 15 zile, dreptul comun în materie, și aceasta întrucât, același text se referă, la lit. b și c, la două situații particulare, și anume la termenul de contestație în materia popririi și la ipoteza în care termenul de contestație vizează însăși executarea.

În practică, anterior intrării în vigoare a Legii nr. 219/2005, au existat controverse privind aplicabilitatea dispozițiilor art. 401 C. proc. civ. și în materia contestațiilor la titlu. Unele instanțe au considerat că, în lipsa unor prevederi contrarii, și pentru identitate de rațiune, contestațiile la titlu trebuie promovate în termen de 15 zile de la data când partea interesată a întâmpinat dificultăți în executare, din cauza lipsei de claritate a titlului executoriu, sub aspectul înțelesului, întinderii sau aplicării dispozitivului hotărârii ce se execută. Dimpotrivă, alte instanțe au apreciat că, întrucât dispozițiile art. 401 lit a și c C. proc. civ. se referă expres doar la executarea silită propriu-zisă, iar dispozițiile art. 401 lit. b nu constituie decât o aplicație a art. 401 lit. c C. proc. civ. în materia popririi, în care executarea se face fără somație (art. 454 C. proc. civ.), termenul de 15 zile nu este aplicabil și contestației la titlu, căci legea, în noua sa reglementare instituită prin O.U.G. nr. 138/2000, nu prevede acest lucru.

În situația în care lămurirea titlului nu era impusă de dificultățile intervenite în cadrul executării, partea interesată are la îndemână calea îndreptării erorii materiale, în condițiile art. 281¹ C. proc. civ. Prin urmare, s-a apreciat că se poate formula o contestație la titlu, pe tot parcursul executării, în intervalul cuprins între data primului act de executare și finalizarea acesteia. În acest sens este și decizia nr. 469/10 martie 2003 pronunțată de Tribunalul Dolj, în dos. nr. 1417/2003, nepublicată, în care s-a admis recursul declarat împotriva unei sentințe a Judecătoriei Craiova, într-o contestație la titlu, respinsă ca fiind tardivă, formulată după expirarea termenului de 15 zile, reglementat de art. 401 C. proc. civ. Tribunalul Dolj a reținut

⁸ I. Leș, *op. cit.*, p. 912-913.

că termenul de 15 zile nu este aplicabil contestației la titlu, astfel că în temeiul art. 312 alin. 5 C. proc. civ., sentința primei instanțe a fost casată, iar cauza a fost trimisă spre rejudecare în fond la aceeași instanță.

În prezent, această lacună legislativă a fost acoperită prin introducerea alin. 1¹ în art. 401, prin Legea nr. 219/2005, în care se stipulează expres că se poate promova contestație la titlu oricând înlăuntrul termenului de prescripție a dreptului de a cere executarea silită. Pentru terțul care pretinde că are un drept de proprietate sau un alt drept real asupra bunului urmărit, alin. 2 al art. 401 C. proc. civ. prevede că termenul în care se poate formula contestația la executare este de 15 zile de la efectuarea vânzării ori de la data predării silite a bunului. Neintroducerea contestației în termenul prevăzut nu-l împiedică pe terț să-și realizeze dreptul pe calea unei acțiuni separate (art. 401 alin. final C. proc. civ.). Astfel, terțul vătămat poate recurge la acțiunea în revendicare, care este imprescriptibilă, în situația în care pierde termenul stipulat în alin. final al art. 401 C. proc. civ., sub acest aspect bucurându-se de o ocrotire mai mare decât părțile raportului juridic - debitorul și creditorul - care pot uza doar de contestația la executare. Alegerea căii contestației la executare prezintă însă și pentru terț unele avantaje, de exemplu, sub aspectul timbrajului, sau în cazul acțiunii în revendicare mobiliară, a cărei admisibilitate este condiționată de îndeplinirea cerințelor art. 1909 C. civ.

Cu privire la natura juridică a termenului de 15 zile, prevăzut de art. 401 C. proc. civ., acesta este un termen de decădere, susceptibil de repunere în termen, potrivit dispozițiilor art. 103 C. proc. civ., sub rezerva dovedirii de către parte a faptului că a fost împiedicată să îndeplinească actul de procedură în termenul legal, printr-o împrejurare mai presus de voința sa. În acest caz însă, potrivit alin. 2 al aceluiași articol, actele de procedură se vor îndeplini în termen de 15 zile de la încetarea împiedicării, arătându-se în același termen, de către parte, și motivele acelei împiedicări. Competența de a se pronunța cu privire la incidentul procedural al repunerii în termen revine instanței de executare⁹. În situația admiterii cererii, instanța competentă pronunță o încheiere interlocutorie, și ulterior pășește la judecarea contestației. Dacă cererea de repunere pe rol este respinsă, se pronunță o hotărâre ce este supusă aceluiași căi de atac ca și hotărârea ce ar fi urmat să se pronunțe cu privire la contestație.

În Codul de procedură civilă sunt reglementate unele termene speciale pentru exercitarea contestației. Astfel, art. 492 stabilește că dobânditorul imobilului ipotecat, care nu este personal obligat pentru creanța ipotecară, se poate opune la scoaterea la vânzare a imobilului, cerând instanței de executare urmărirea altor imobile ipotecate pentru aceeași obligație, aflate în posesia debitorului principal, în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii biroului de carte funciară prin care s-a dispus notarea în cartea funciară a somației de începere a urmăririi silite imobiliare. Până la soluționarea cererii, urmărirea imobilului ipotecat este suspendată. Art. 570 alin. 2 C. proc. civ. prevede că cel nemulțumit de modul stabilit pentru eliberarea sau distribuirea sumei rezultate din executare poate cere executorului să consemneze obiecțiile sale în procesul-verbal prevăzut de art. 570 alin. 1, care poate fi contestat în termen de 3 zile.

Contestația la executare întemeiată pe dispozițiile Codului de procedură fiscală poate fi introdusă în termen de 15 zile, care începe să curgă de la data când contribuabilul a luat cunoștință din comunicarea somației ori din alte înștiințări primite cu ocazia efectuării executării silite, sau în orice alt mod, de executare, ori de actul de executare pe care îl contestă, de refuzul organului de executare de a efectua un act de executare, precum și de eliberarea sau distribuirea sumelor realizate prin executarea silită, al căror quantum sau mod de distribuire îl contestă.

⁹ V.M. Ciobanu, G. Boroi, M. Nicolae, *Modificările aduse Codului de procedură civilă prin O.U.G. nr. 138/2000*, (III), în Dreptul nr. 4/2001, 17.

4. Procedura de judecată a contestației la executare. Contestația la executare se soluționează cu procedura prevăzută pentru judecata în primă instanță, care se aplică în mod corespunzător, principiu consacrat în art. 402 alin. 1 C. proc. civ. În acest scop, părțile se citează în "termen scurt". O.U.G. nr. 138/2000, aprobată prin Legea nr. 219/2005, a consacrat în mod expres principiul soluționării cu celeritate a contestației la executare, pentru a asigura finalitatea procesului civil, dispunând în cuprinsul art. 402 alin. 1, că judecarea contestației de face "de urgență și cu precădere".

În cadrul contestației la executare, datorită specificului acestei cereri, nu se poate formula o cerere reconvențională, nici o cerere de chemare în garanție sau o cerere de intervenție principală, căci cadrul procedural este fixat, iar obiectul analizei instanței îl constituie doar legalitatea actelor de urmărire silită sau lămurirea înțeleșului, întinderii sau aplicării titlului executoriu, însă este admisibilă formularea unei cereri de intervenție accesorie, aceasta având natura juridică a unei simple apărări¹⁰. În cadrul contestației la executare, instanța poate hotărî și asupra împărțirii bunurilor comune, potrivit art. 33 alin. 2 C. fam. și art. 400¹ C. proc. civ., o dispoziție similară existând și în cuprinsul art. 165 alin. 2 din Codul de procedură fiscală, potrivit căruia "instanța poate decide în cadrul contestației la executare, la cererea părții interesate, asupra împărțirii bunurilor pe care debitorul le deține în proprietate comună cu alte persoane".

În vederea soluționării contestației la executare, sunt admisibile toate mijloacele de probă prevăzute în dreptul comun, urmând a se ține seama de natura și scopul urmărit prin contestația la executare ce formează obiectul judecății. În principiu, în cazul contestațiilor la titlu, nu este necesară administrarea de probe noi, căci operațiunea de lămurire a dispozitivului hotărârii se poate face în baza pieselor intrinseci al dosarului de fond. Există însă și situații când sunt necesare noi probe, de exemplu, când se impune identificarea bunurilor menționate în dispozitivul neclar al titlului executoriu, caz în care instanța competentă cu soluționarea contestației poate încuviința probe noi, altele decât cele din dosarul de fond.

În ceea ce privește contestația la executare propriu-zisă, formulată de debitorul urmărit sau de creditorul urmărit, de regulă, soluționarea acesteia reclamă doar analiza actelor din dosarul de executare, în timp ce, în cazul contestației formulate de un terț vătămat prin executare, acesta își poate proba dreptul de proprietate prin mijloace de probă prevăzute de lege. Dacă bunul urmărit este un imobil, dovada dreptului de proprietate se face după regulile dreptului comun.

În ceea ce privește bunurile mobile, posesia valorează titlul de proprietate, potrivit art. 1909 C. civ., astfel că, contestatorul poate proba dreptul său de proprietate inclusiv cu martori. Dacă se constată că bunul urmărit se găsea la data sechestrării sale în posesia terțului, aceasta constituie o prezumție în favoarea sa, în sensul că este proprietarul bunului, intimatul putând face dovada contrară. În acest sens, s-a pronunțat și instanța supremă, statuând că terțul contestator poate dovedi cu martori că bunul mobil supus executării este proprietatea sa¹¹.

În cuprinsul aceleiași decizii, instanța supremă a arătat că posesia exclusivă a bunului mobil poate fi dovedită cu martori, indiferent de valoarea bunului, în același mod putând fi probată și împrejurarea că terțul posedă în comun cu debitorul urmărit sau cu o altă persoană bunul urmărit. Este cazul posesiei echivoce, când de exemplu, terțul locuiește în apartament cu debitorul urmărit, și se urmăresc bunurile sale, crezând că aparțin debitorului.

¹⁰ Tribunalul Suprem, secția civilă, decizia nr. 647/1969, publicată în RRD nr. 9/1969, p. 172.

¹¹ Plenul Trib. Suprem, decizia de îndrumare nr. 14/24 mai 1962, publicată în Îndreptar interdisciplinar, p. 419-421.

Dacă însă terțul nu are posesia bunului mobil, el trebuie să-și dovedească dreptul de proprietate, potrivit normelor generale aplicabile în materia probelor, cu respectarea art. 1191 C. civ., potrivit căruia atunci când valoarea actului juridic depășește 250 lei, proba cu martori nu este, în principiu, admisibilă. Întrucât creditorul este terț față de raportul juridic dintre contestator și debitor, terțul trebuie să probeze că este proprietarul bunului, în baza unui înscris cu dată certă, anterioară începerii urmăririi bunului, simpla dovadă a proprietății nefiind suficientă, în lipsa dovedirii unei obligații de restituire, rezultată din existența unui contract încheiat între debitor și contestator, ce conferă debitorului calitatea de detentor precar, dovedită cu înscris cu dată certă. Dacă terțul contestator pretinde că nu mai are posesia bunului supus urmăririi silite, ca urmare a pierderii și furtului acestuia, el trebuie să dovedească că a posedat acel bun, precum și faptul pierderii sau furtului, situații de fapt ce se pot proba prin orice mijloc de probă, inclusiv martori.

Un loc aparte îl ocupă în practica instanțelor, cu privire la judecata contestației la executare, situația urmăririi bunurilor soților, în legătură cu care, Codul familiei a instituit în art. 30, prezumția de comunitate a bunurilor dobândite în timpul căsătoriei.

Cum, în principiu, creditorii personali nu pot urmări bunurile comune ale soților pentru datoria unuia dintre ei (art. 33 alin. 1 C. fam.), în situația în care, se pornește executarea silită direct asupra bunurilor comune, deși, datoria unuia dintre soți era personală, partea interesată poate formula contestație la executare, invocând ca temei faptul că bunurile urmărite sunt comune, sau împrejurarea că obiectul executării silite îl constituie bunurile proprii ale soțului ce nu are calitatea de debitor. În această ultimă situație se impune ca soțul contestator să facă dovada apartenenței bunurilor la categoria prevăzută de art. 31 C. fam., pentru răsturnarea prezumției de comunitate, edictată de lege (art. 493 C. proc. civ.).

5. Căile de atac. În privința căilor de atac împotriva hotărârilor pronunțate asupra contestațiilor la executare, C. proc. civ., în actuala sa reglementare instituită prin O.U.G. nr. 138/2002, a stabilit un regim juridic distinct pentru contestațiile la executare propriu-zisă, contestațiile la titlu, contestațiile prin care un terț pretinde un drept de proprietate sau alt drept real asupra bunului urmărit, și contestațiile prin care se solicită împărțirea bunurilor proprietate comună.

Potrivit dispozițiilor art. 402 alin. 2 C. proc. civ. "hotărârea pronunțată cu privire la contestație se dă fără drept de apel". Textul are în vedere atât hotărârile pronunțate în cadrul contestațiilor la executare propriu-zisă, cât și hotărârile pronunțate în contestația împotriva refuzului organului de executare de a îndeplini un act de executare, precum și hotărârile prin care se soluționează contestațiile la titlu, în situația când acestea nu emană de la un organ de jurisdicție.

Deosebirea față de reglementarea anterioară constă în aceea că a fost suprimată calea de atac a apelului, în fostul art. 402 C. proc. civ. fiind prevăzut principiul potrivit căruia contestațiile la executare, indiferent de forma lor erau supuse aceluiași căi de atac ca și litigiul principal pe care se grefau. Întrucât dispozițiile art. 402 alin. 2 din C. proc. civ. nu cuprind alte prevederi derogatorii de la dreptul comun, se aplică normele generale din materia recursului, în acord cu care, termenul de recurs este cel stabilit de art. 301 C. proc. civ., de 15 zile, care curge de la comunicarea hotărârii, dacă legea nu dispune altfel.

Potrivit dispozițiilor art. 304¹, C. proc. civ. recursul declarat împotriva unei hotărâri asupra contestației la executare propriu-zisă nu este limitat de motivele prevăzute la art. 304 C. proc. civ., partea interesată putând să invoce orice motiv de nelegalitate sau de netemeinicie, iar instanța de recurs fiind ținută să examineze cauza sub toate aspectele. Avantajele noii reglementări, prin înlăturarea căii de atac a apelului, sunt menite să asigure o accelerare a executării silite, în vederea realizării drepturilor recunoscutе părților prin titlul executoriu. Art.402 alin. 2 C. proc. civ. prevede în conținutul său două excepții de la regula pe care o instituie, și anume: o primă derogare se referă la hotărârile pronunțate în contestația la

executare prin terții pretind că au asupra bunului supus urmării silite un drept de proprietate sau un alt drept real, iar a doua excepție are în vedere hotărârile pronunțate în contestația la executare, cu privire la împărțirea bunurilor proprietate comună. În aceste două cazuri reglementate de art. 401 alin. 2 și art. 400¹ C. proc. civ., căile de atac sunt apelul, și respectiv recursul, soluție justificată prin aceea că în astfel de situații are loc o adevărată judecată asupra fondului, și este necesar să se asigure o identitate de tratament juridic, sub aspectul căilor de atac, între aceste contestații și acțiunile principale prin care se valorifică aceste drepturi, între care contestatorul poate opta.

Hotărârea prin care s-a soluționat contestația privind înțelesul, întinderea sau aplicarea titlului executoriu este supusă acelorași căi de atac ca și hotărârea ce se execută, potrivit dispozițiilor art. 402 alin. 3 C. proc. civ. Prin adoptarea acestei prevederi, legiuitorul a făcut o aplicație a principiului "accessorium sequitur principale", hotărârea pronunțată asupra contestației la titlu având caracter accesoriu în raport cu hotărârea ce constituie titlu executoriu, o reglementare similară fiind inserată expres și în materia contestației în anulare (art. 320 alin. 3 C. proc. civ.) și a revizuirii (art. 328 alin. 1 C. proc. civ.). Anterior modificărilor aduse prin O.U.G. nr. 138/2000, în literatura juridică¹² și în practică s-a pronunțat punctul de vedere potrivit căruia, în cazul contestațiilor la titlu, hotărârile pronunțate sunt supuse acelorași căi de atac ca și hotărârea atacată pe această cale.

În lumina acestor dispoziții legale, dacă s-a solicitat lămurirea dispozitivului unei hotărâri rămasă definitivă prin neapelare sau prin respingerea, perimarea sau anularea apelului, hotărârea pronunțată asupra contestației la titlu poate fi atacată cu apel, dacă hotărârea ce se execută a fost pronunțată într-o materie în care legea a suprimat dreptul de apel, sau se solicită explicitarea dispozitivului unei hotărâri date în apel, calea de atac împotriva hotărârii prin care se soluționează contestația la titlu este recursul, iar dacă s-a cerut interpretarea unui titlu executoriu reprezentat de dispozitivul unei hotărâri dată de o instanță de recurs, hotărârea pronunțată în contestație este irevocabilă.

În ceea ce privește hotărârea asupra contestației la titlu, atunci când titlul nu emană de la un organ de jurisdicție, aceasta este supusă recursului potrivit art. 402 alin. 2 C. proc. civ., nefiind incidente dispozițiile alin. 3, căci, în acest caz, nu se execută o hotărâre judecătorească. În cadrul judecării contestației la titlu, instanța, atunci când constată că actul nu este destul de clar, va putea cere lămuririle necesare de la organul emitent al titlului executoriu¹³. Codul de procedură civilă nu conține în materia contestației la executare dispoziții derogatorii de la dreptul comun în privința posibilităților de exercitare a căilor extraordinare de atac. Prin urmare, doctrina¹⁴ a apreciat că împotriva hotărârilor pronunțate asupra contestațiilor la executare se pot exercita și căile extraordinare de atac: contestația în anulare (art. 317-321 C. proc. civ.) și revizuirea (art. 322-328 C. proc. civ.), dacă sunt întrunite cerințele legale de executare a acestora.

6. Efectele hotărârii pronunțate în contestația la executare. Efectele hotărârii pronunțate asupra contestației la executare depind de soluția adoptată, în sensul admiterii sau respingerii cererii dedusă judecății. În caz de respingere a contestației la executare, se reia executarea, dacă aceasta a fost suspendată. Dacă nu s-a dispus suspendarea executării potrivit art. 403 C. proc. civ., activitatea de executare va continua și pe parcursul soluționării contestației, căci simpla introducere a acesteia nu are efect suspensiv al executării. Hotărârea de respingere a contestației la executare, devenită irevocabilă, dobândește putere de lucru

¹²I. Stoenescu, S. Zilberstein, *Tratat de drept procesual civil*, București, 1981, p. 282; V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. II, Editura Națională, București, 1997, p. 214; G. Boroi, D. Rădescu, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, Editura All, București, 1996, p. 674.

¹³S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 251.

¹⁴Al. Lesvioldax, *Contestația la executare în materie civilă*, Editura Țiințifică, București, 1967, p. 137; V.M. Ciobanu, G. Boroi, M. Nicolae, *op. cit.*, Dreptul nr. 4/2001, p. 18.

judecat și o nouă contestație, purtată între aceleași părți, având același obiect și fiind fondată pe aceeași cauză, urmează a fi respinsă în temeiul excepției reglementată de art. 166 C. proc. civ. Dacă însă contestatorul invocă noi motive, constând în alte neregularități săvârșite în cadrul procedurii execuționale, sau alte neclarități ale dispozitivului titlului executoriu, altele decât cele ce au făcut obiectul primei judecăți, contestația la executare este admisibilă, căci nu mai operează autoritatea de lucru judecat, nefiind îndeplinită condiția identității de obiect și cauză, ca elemente ale celor două acțiuni.

În cazul respingerii contestației, art. 404 alin. 2 C. proc. civ. a prevăzut expres posibilitatea obligării contestatorului, la cererea intimatului, la despăgubiri pentru pagubele cauzate prin întârzierea executării, iar dacă se constată reaua-credință a contestatorului, el va fi obligat și la plata unei amenzi în cuantum de 50 - 700 lei. Despăgubirile vor putea fi acordate numai în situația în care, la cererea contestatorului, executarea silită a fost suspendată în condițiile art. 403 C. proc. civ., căci numai în asemenea situații se produce o tergiversare a executării, dat fiind faptul că contestația promovată în raport de dispozițiile art. 399-404, nu are efect suspensiv de executare. În schimb, obligarea contestatorului la plata unei amenzi în cuantumul stabilit de instanță, potrivit limitelor indicate în art. 404 alin. 2 C. proc. civ., nu este condiționată de pronunțarea unei suspendări a executării în cadrul contestației la executare, ci doar la dovedirea relei-credințe cu care a acționat contestatorul.

O reglementare generală menită să sancționeze abuzul de drept este cuprinsă în art. 108 alin. 1 lit. a C. proc. civ. introdus prin O.U.G. nr. 138/2000 și se referă la posibilitatea instanței de judecată de a aplica amendă judiciară părții care cu rea-credință a introdus o cerere vădit netemeinică.

Obligarea contestatorului la despăgubiri se poate obține, la cererea intimatului, în măsura dovedirii de către acesta a condițiilor răspunderii civile delictuale, prevăzute de art. 998-999 C. civ., constând în: fapta ilicită a contestatorului de a promova contestația la executare, prin care s-a produs o tergiversare a executării, prejudiciul suferit de intimat ca urmare a întârzierii executării, vinovăția contestatorului, ca element subiect al răspunderii civile delictuale. Intimatul va trebui să dovedească, de asemenea, și întinderea prejudiciului suferit prin întârzierea executării. Atât despăgubirile, cât și amenzile pot fi stabilite prin hotărârea de respingere a contestației, ce reprezintă titlu executoriu pentru intimat¹⁵.

În cazul admiterii contestației, efectele hotărârii diferă, în funcție de scopul urmărit de contestator. Potrivit art. 404 alin. 1 C. proc. civ., în cazul admiterii contestației, instanța, după caz, anulează actul de executare contestat sau dispune îndreptarea acestuia, anularea sau încetarea executării însăși, anularea sau lămurirea titlului executoriu, sau efectuarea actului de executare a cărui îndeplinire a fost refuzată. Prin urmare, în situația contestației la executare propriu-zisă, se va dispune după caz, anularea sau îndreptarea actului de executare contestat, anularea sau încetarea executării însăși. În cazul contestației la executare ce are ca obiect refuzul executorului judecătoresc de a îndeplini un act de urmărire, instanța va dispune, în caz de admitere, obligarea organului de executare la îndeplinirea actului. Admiterea contestației la titlu are ca efect încetarea, sau după caz, continuarea executării silite potrivit interpretării date dispozitivului de către instanța care a emis titlu executoriu.

Contestația la executare pronunțată în condițiile art. 401 alin. 2 C. proc. civ. are ca finalitate revendicarea bunului urmărit de către o terță persoană, iar efectul admiterii sale este acela al scoaterii bunului de la urmărire, și după caz, al continuării executării doar cu privire la alte bunuri, sau a anulării executării, dacă urmărirea silită viza doar acel bun. Efectul admiterii cererii de împărțeală a bunurilor comune în cadrul contestației la executare întemeiate pe art. 400¹ C. proc. civ., este acela că vor putea fi urmărite doar bunurile care au

¹⁵ Curtea de Apel Iași, decizia civilă nr. 44/1999, Culegere de decizii pe 1999, p. 224-225.

devenit, prin efectul împărțelii, proprii ale debitorului. În toate cazurile, efectele admitterii contestației la executare trebuie determinate în mod expres și neechivoc prin chiar dispozitivul hotărârii pronunțată asupra contestației.